

rubberonderneming bij Loeboeklinggau (zie voor alle plaatsen op Sumatra die wij noemen, kaart XIII op pag. 629), diep in het Sumatraanse binnenland. Ook de geïnterneerden van Sumatra's westkust werden het binnenland ingevoerd: naar Bangkinang, een verlaten rubberonderneming op de weg naar Pakanbaroe. Verplaatst werden voorts de geïnterneerden van Noord- en Oost-Sumatra, van wie de meesten in de loop van '42 en '43 in kampen in het Alasdalen en bij Medan, Belawan en Brastagi waren samengebracht: niet ver van Rantauparapat kwamen de mannen in het kamp Siringoringo terecht dat in een troosteloze, vrijwel onbewoonde streek gelegen was in een moerassig dal, de vrouwen en kinderen in het kamp Aik Pamienke, midden in sombere rubberbossen.

Nog voordat het leger voor de interneringskampen verantwoordelijk werd, waren de kampen op Oost-Java al opgeheven en zaten de vrouwen en kinderen allen in kampen op Midden- en West-Java, de mannen allen op West-Java op de hoogvlakte van Bandoeng. Het leger ging in '44 en '45 tot nieuwe verplaatsingen over. Het aantal vrouwenkampen werd beperkt (de gehandhaafde kampen werden dus voller), alle mannen boven de zestig en alle jongens van elf jaar en ouder werden (West-Java) naar de mannenkampen of (Midden-Java) naar aparte kampen overgebracht in Semarang en Ambarawa (zie voor alle plaatsen op Java die wij noemen, kaart XVI op de pag.'s 640-641). Naar Semarang en Ambarawa werden evenwel ook chronische patiënten en ernstig zieken uit de kampen op de hoogvlakte van Bandoeng getransporteerd - andere patiënten en zieken in mei '45 naar ziekenkampen bij Bandoeng en Batavia. Zit er een lijn in al deze verplaatsingen? Vermoedelijk deze dat de Japanners alle mannen van wie ze geen gevaar dachtten, concentreerden bij Java's noordkust waar ook de vrouwenkampen gelegen waren, de grootste in Batavia en Semarang, en dat zij de mannen die door hen als potentiële helpers van de Geallieerden gezien werden, in het binnenland vasthielden. De prominenten onder die mannen (de bestuursambtenaren met de rang van assistent-resident of hoger) hadden zij van meet af aan als een aparte groep behandeld: zij waren in '42 met anderen opgesloten in de Struiswijk-gevangenis te Batavia en midden '43 in de Soekamiskingevangenis bij Bandoeng en zij werden in '44 in het door de krijgsgesvangenen verlaten Knil-kampement Baros (Tjimahi) opgesloten. Wij komen op die groep der prominenten nog terug.

Er is, zo mag men concluderen, met veel geïnterneerden veel gezeuld en, schrijft dr. van Velden, 'elk transport' (op sommige komen wij terug)